

UCHWAŁA

Dnia 10 marca 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Antoni Górski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Józef Frąckowiak

SSN Zbigniew Kwaśniewski

Protokolant Iwona Budzik

w sprawie egzekucyjnej z wniosku komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym w O.

przy uczestnictwie dłużnika D. S.

o egzekucję świadczenia pieniężnego,

po rozstrzygnięciu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym

w dniu 10 marca 2017 r.,

zagadnienia prawnego przedstawionego

przez Sąd Okręgowy w O.

postanowieniem z dnia 31 października 2016 r., sygn. akt IX Cz .../16,

"Czy komornik sądowy, po prawomocnym umorzeniu postępowania egzekucyjnego, prowadząc egzekucję w zakresie kosztów tego postępowania, na podstawie postanowienia zgodnie z treścią art. 770¹ k.p.c., może łączyć funkcje wierzyciela i organu egzekucyjnego, czy też egzekucję kosztów postępowania egzekucyjnego powinien prowadzić inny komornik sądowy?"

podjął uchwałę:

Komornik, który wydał postanowienie o umorzeniu postępowania egzekucyjnego, jest uprawniony do wykonania prawomocnego orzeczenia o kosztach tego postępowania (art. 770¹ k.p.c.).

UZASADNIENIE

Przedstawione przez Sąd Okręgowy w O. zagadnienie prawne wyłoniło się na tle następującego stanu faktycznego.

Postanowieniem z dnia 3 lipca 2013 r. komornik umorzył postępowanie egzekucyjne na wniosek wierzyciela i ustalił koszty tego postępowania. Po uprawomocnieniu się postanowienia o kosztach, podjął czynności zmierzające do jego wykonania. Na skutek skargi dłużnika na te czynności, Sąd Rejonowy w O. postanowieniem z dnia 4 kwietnia 2016 r., zniósł je, jako nieważne uznając, że dokonał ich komornik, który podlegał wyłączeniu z mocy prawa. W ocenie tego Sądu, skoro postępowanie egzekucyjne zostało umorzone i tytuł wykonawczy zwrócony wierzycielowi, to sprawa pomiędzy dotychczasowymi stronami postępowania została zakończona. W odniesieniu do kosztów tego postępowania komornik przestał już działać w charakterze organu egzekucyjnego, a stał się ich wierzycielem. Podlegał więc wyłączeniu z mocy art. 13 § 2 k.p.c. w zw. z art. 379 pkt 4 k.p.c., jako strona podejmująca czynności zmierzające do wykonania postanowienia o kosztach.

Postanowienie to zaskarżył komornik zażaleniem, w którym - kwestionując stanowisko prawne zajęte przez sąd - prezentował pogląd, że jest uprawniony do wykonywania postanowienia o kosztach, mimo umorzenia postępowania egzekucyjnego.

Rozpoznając zażalenie, Sąd Okręgowy powziął wątpliwości dotyczące tej kwestii prawnej, którą przedstawił Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia na podstawie art. 390 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Komornik sądowy jest organem państwa, powołanym do wykonywania orzeczeń sądowych w drodze przymusowej egzekucji świadczeń pieniężnych i niepieniężnych, a także wykonywania innych czynności określonych w ustawach. Z tego publicznoprawnego charakteru funkcji komornika wynika, że w prowadzonym postępowaniu jest on organem egzekucyjnym, a nie stroną, także w zakresie ściąganych kosztów egzekucyjnych, mimo że na postanowienie

sądu w przedmiocie kosztów przysługuje mu zażalenie (art. 770 *in fine* k.p.c.). Na koszty postępowania egzekucyjnego składają się przewidziane ustawą opłaty egzekucyjne, zwrot wydatków oraz koszty pełnomocników. Sąd Najwyższy w uchwałach z dnia 22 października 2002 r., III CZP 65/02 (OSNC 2003, nr 7 - 8, poz. 100) oraz z dnia 20 kwietnia 2006 r. III CZP 20/06 (OSNC 2007, nr 2, poz. 25) wyjaśnił, że pomiędzy komornikiem jako organem i stronami postępowania egzekucyjnego zawiązuje się stosunek publicznoprawny, a elementem składowym tego stosunku jest obowiązek ponoszenia kosztów. O kosztach tych rozstrzyga komornik w postanowieniu o ich ustaleniu (art. 770 zdanie trzecie k.p.c.). Mają one wobec postępowania egzekucyjnego charakter adhezyjny (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 grudnia 2011 r., SK 44/09, OTK - A 2011, nr 10, poz. 117, postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 2000 r. II CKN 496/00, OSNC 200, nr 9, poz. 168 oraz z dnia 22 marca 2007 r., III CZP 2/07, czy uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 28 kwietnia 2004 r., III CZP 16/04, OSNC 2005, nr 6, poz. 103), i, tak jak w stosunku do kosztów procesu, także w stosunku do nich, ma zastosowanie reguła zunifikowanego rozstrzygnięcia w jednym postępowaniu zasadniczym. Dlatego też nie jest dopuszczalna droga sądowa do dochodzenia w odrębnej sprawie przez komornika poniesionych przez niego wydatków lub nieuiszczonych przez stronę opłat. Opłaty egzekucyjne są należnością o charakterze publicznoprawnym, rodzajem „daniny publicznej”, jak to określił Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały III CZP 23/00 (OSP 2002, nr 3, poz. 36). Nie zmienia tego fakt, że komornik pokrywa z nich koszty prowadzonej działalności, w tym utrzymania kancelarii (art. 34 i 35 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (t. jedn. Dz. U. 2006, Nr 167, poz. 1191, ze zm. - dalej: „u.k.s.e.”). Stosownie do art. 770 zdanie drugie k.p.c., zasadą jest, że koszty ściąga się wraz z egzekwowanym roszczeniem, przy czym, zgodnie z art. 770¹ k.p.c., prawomocne postanowienie komornika w przedmiocie kosztów podlega wykonaniu po uprawomocnieniu się bez potrzeby zaopatrywania w klauzulę wykonalności. Uregulowanie to, upraszczające możliwość egzekwowania kosztów postępowania egzekucyjnego, jest wyjątkiem od ustanowionej w art. 776 k.p.c. zasady, zgodnie z którą podstawą egzekucji jest tytuł wykonawczy, tj. tytuł egzekucyjny zaopatrzony w klauzulę wykonalności.

Pobieranie opłaty egzekucyjnej od dłużnika w przypadku umorzenia postępowania na wniosek wierzyciela, a więc kwestię objętą przedstawionym zagadnieniem prawnym, uregulowano w art. 49 ust. 1 u.k.s.e. Zgodnie z tym przepisem, komornik pobiera od dłużnika opłatę stosunkową w wysokości 5% wartości świadczenia pozostałego do wyegzekwowania, jednak nie niższej niż 1/20 i nie wyższej niż dziesięciokrotna wysokość przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego. W razie jednak umorzenia postępowania na wniosek wierzyciela przed doręczeniem dłużnikowi zawiadomienia o wszczęciu egzekucji, komornik pobiera opłatę w wysokości 1/20 przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego. W tym drugim przypadku czynności komornika ograniczą się praktycznie do ustalenia kosztów postępowania. Pozostają one świadczeniem publicznoprawnym, gdyż nie ma żadnych podstaw do tego, aby przyjąć, że zmieniają swój charakter prawny, stając się osobistą wierzycielnością komornika tylko dlatego, że ustalono je po umorzeniu zasadniczego postępowania egzekucyjnego. Już tylko ten status prawny kosztów przemawia za tym, że komornik, który ustalił je po umorzeniu postępowania egzekucyjnego, władny jest też do ich wyegzekwowania, chyba że podlega wyłączeniu w sprawie na zasadach ogólnych (art.13 § 2 w zw. z art. 48 k.p.c.).

Odmienne stanowisko, prezentowane w tej kwestii przez Sąd Rejonowy, jest więc nietrafne. Jego przyjęcie prowadzioby zresztą do konsekwencji niemożliwych do zaakceptowania, zwłaszcza w sprawach, w których komornik wydał postanowienia o częściowym rozliczeniu kosztów w trakcie trwania postępowania egzekucyjnego. Dopuszczalność stosowania takiej praktyki potwierdził Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały z dnia 8 marca 2013 r. III CZP 1/13 (OSNC 2013 nr 12, poz. 136), pod warunkiem, że przemawiają za tym względy celowości. Jeśliby w takiej sytuacji wierzyciel następnie cofnął wniosek egzekucyjny, komornik, po umorzeniu postępowania, obowiązany byłby do wydania postanowienia o ustaleniu i końcowym rozliczeniu kosztów. Kierując się stanowiskiem Sądu Rejonowego, należałoby przyjąć, że wówczas komornik prowadzący postępowanie egzekucyjne byłby uprawniony do wykonania postanowienia co do kosztów objętych postanowieniem częściowym, natomiast nie miałby takiego uprawnienia do egzekwowania kosztów z postanowienia

końcowego. Do takiego rozdzielania kompetencji komornika w stosunku do tej samej kategorii kosztów nie ma uzasadnienia prawnego, nie mówiąc już o oczywistej dysfunkcjonalności tego rozwiązania.

Z tych przyczyn orzeczono, jak w uchwale (art. 390 k.p.c.).

jw

kc